

WIADOMOŚCI

ZWIĄZKU

POLSKICH ZRZESZEŃ TECHNICZNYCH I ZWIĄZKU POLSKICH CZASOPISM TECHNICZNYCH I ZAWODOWYCH

ROK VII

WARSZAWA, 18 sierpnia 1931 r.

Nr. 26

STOWARZYSZENIA TECHNICZNE ZRZESZONE:

Stowarzyszenie Techników Polskich w Warszawie.
Polskie Towarzystwo Politechniczne we Lwowie.
Związek Polskich Inżyn. Kolejowych Krakowskie Tow. Techniczne.
Stow. Elektryków Polskich,
Polskie Stow. Inżyn. i Techn. województwa Śląskiego.
Stowarzyszenie Polskich Inżynierów Górniczych i Hutniczych.
Stow. Techników w Sosnowcu.
Stow. Techników Polskich w Wilnie.
Stowarzyszenie Inżynierów i Architektów w Poznaniu.
Stowarz. Techników w Poznaniu.
Stowarzyszenie Techników województwa Lubelskiego.
Stowarzyszenie Inżynierów i Techników ziemi Radomskiej.
Wołyńskie Stowarzyszenie Techników w Łucku.
Związek Inżynierów Drogowych.

Stowarzyszenie Polsk. Inż. Przem. Naftowego w Borysławiu,
Sektja Techniczna Towarzystwa Wiedzy Wojskowej.
Stowarzyszenie Techników Polskich w Bydgoszczy.
Związek Techników Polskich w Częstochowie.
Stow. Techników Polskich w Toruniu.
Kujawskie Stowarzyszenie Techników we Włocławku.
Koło Techników w Ostrowcu.
Koło Techn. w Starachowicach.
Stow. Techników w Grudziądzu.
Stowarzyszenie Techników województwa Kieleckiego.
Stowarzyszenie Inżynierów Polaków w Ameryce.
Stowarzyszenie Techn. Okręgu Skarżysko-Kamienna.
Koło Architektów w Warszawie.
Związek Inżynierów Chemików Rzeczypospolitej Polskiej.

TREŚĆ:

Referat Delegacji Polskiej na VI Zjazd Federacji Inżynierów Słowiańskich w Paryżu p. t. Zadania inżynierów w krajach słowiańskich na tle światowego kryzysu gospodarczego	A—89
Sprostowanie	A—99
Spis książek	A—100

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: WARSZAWA, ULICA CZACKIEGO 5.

Konto czekowe P. K. O. 5878.

OGŁOSZENIA: $\frac{1}{4}$ str. 140 zł., $\frac{1}{2}$ str. 85 zł., $\frac{1}{4}$ str. 55 zł., $\frac{1}{8}$ str. 30 zł., $\frac{1}{16}$ str. 18 zł.
Prenumerata za kwartał zł. 1. Cena Nr. 23 — 25 gr.

Członkowie Zrzeszonych Stowarzyszeń wpłacają ulgową prenumeratę przez swe Stowarzyszenia.

Za prenumeratę dodatku Kroniki Technicznej 4 zł. kwartalnie
Cena pojedynczego numeru 1. — zł.

STOWARZYSZENIE TECHNIKÓW POLSKICH

w Warszawie

KONTO — P. K. O. Nr. 128.

KOMUNIKAT ZARZĄDU STOWARZYSZENIA

Od Stowarzyszenia Inżynierów Cywilnych w Paryżu otrzymaliśmy zaproszenie do zorganizowania w dniach od 23 do 29 września r. b. wycieczki do Paryża. W dniach tych, z okazji Wystawy Kolonjalnej, Stowarzyszenie w Paryżu zwołuje Kongres Inżynierów Cywilnych z referatami technicznymi. Program przewiduje zwiedzenie wystawy, wycieczki do zakładów przemysłowych i bankiet. Zapraszane są również Panie. O zorganizowanie tej wycieczki prosimy jednocześnie Koło nasze, istniejące p. n. Związek Polsko-Francuski Inżynierów przy Stowarzyszeniu Techników. Bliższych informacji udzielać będzie Kancelarja S-nia po porozumieniu się z Prezydjum naszego Koła.

POSADY WAKUJĄCE:

- 52 — Poszukuje się specjalisty — odlewnika do odlewni stali z dłuższą praktyką na odlewy tyglowe i z pieca Martynowskiego. Oferty z warunkami i referencjami nadsyłać: Odlewnia „Wulkan” Częstochowa, ul. Tartakowa 11/15.
- 54 — Potrzebny technik lub inżynier z dłuższą praktyką do fabryki kotłarsko — mechanicznej w charakterze konstruktora — kalkulatora.
Oferty pod „Zaraz nr. 54” do administracji pisma.

POSZUKUJĄ PRACY:

- 47 — INŻYNIER — mechanik z 20 letnią praktyką jako konstruktor, inżynier ruchu, kierownik warsztatów mechanicznych, stolarni, odlewni i kierownik biura fabrykacji i kalkulacji, w ogólnej budowie maszyn, silników spalinowych, maszyn młyńskich, rolniczych i armatur — poszukuje odpowiedniego stanowiska. Zna języki: polski, czeski i niemiecki. Łaskawe zgłoszenia do Administracji pisma „pod nr. 47”.
- 49 — BUDOWNICZY poszukuje pracy. Zgłoszenia do Adm. pisma pod nr. 49.
- 51 — INŻYNIER DRÓG I MOSTÓW poszukuje pracy w dziedzinie budowy wodociągowo — kanalizacyjnej lub studja kolejowe. Wyjedzie na prowincję ewentualnie z kraju. Zgłoszenia pod nr. 51
- 53 — INŻYNIER — ELEKTRYK z paroletnią praktyką w pierwszorzędnej światowej firmie przy projektowaniu i wykonywaniu elektryfikacji fabryk i zakładów przemysłowych, z gruntowną znajomością przepisów, obeznany z dziedziną handlowo — gospodarczą zmieni posadę. Zna języki: niemiecki, rosyjski oraz francuski. Zgłoszenia pod nr. 53 do Adm. pisma.

KALENDARZ TECHNICZNO-BUDOWLANY

NA OKRES 1930—1931

POD REDAKCJĄ INŻ. ARCH. M. POPIELA I INŻ. ARCH. H. WĄSOWICZA
Wydawnictwo miesięcznika „Architektura i Budownictwo“

SKRÓT TREŚCI:

Calendarium

Miary i wagi

Tablice matematyczne

Fizyka

Dane ogólne:

Dynamika brył materialnych, własności powietrza, ciężkości właściwe, niektóre dane z teorii ciepła, jednostki elektryczne.

Instalacje centralnego ogrzewania wodnego:

Obliczenia wstępne, tablice współczynników tablice grzejników, kotłów, rur czarnych i żelaznych.

Wodociągi i kanalizacje

Gaz:

Urządzenia gazowe, przepisy, urządzenia wewnętrzne, tablice wymiarów rur stalowych gwintowanych, gazomierze, regulatory, użytkowanie gazu.

Instalacje elektryczne:

Przepisy Państw. Rady Elektrycznej, Magistratu m. Warszawy, przepisy o dźwigach w m. st. Warszawie, praktyczne wskazówki przy projektowaniu dźwigów i szybów dźwigowych.

Statyka:

Obliczenia statycznych konstrukcji żelazo-betonowych. Tablice do obliczeń konstrukcji żelazo-betonowych; do określania przekrojów płyt i belek żelbetowych; wzory Geyera do obliczenia żelbetowych słupów; żelazo okrągłe; tablice belek ciągłych wieloprzęsłowych, dwuprzęsłowych, trzyprzęsłowych, czteroprzęsłowych i pięcioprzęsłowych. Tablice do obliczeń statycznych.

Materiały budowlane

Przepisy M. R. P.

Normy wynagrodzeń za prace architektoniczne

Dachy płaskie

Warunki, ustroje dachów płaskich, izolacje wodoszczelne, materiały izolacyjne dodawane do betonu lub zaprawy, odwodnienie, przykłady ustrojów.

Ustawa w przedmiocie tytułu inżyniera

Organizacja władz M. R. P.

Miejskie władze budowlane Warszawy, Białegostoku, Brześcia n/Bugiem, Gdyni, Katowic, Krakowa, Lublina, Lwowa, Łodzi, Łucka, Poznania, Stanisławowa, Tarnopola, Torunia, Wilna

Zrzeszenia architektów w Warszawie, Gdyni, Krakowie, Lwowie, na Śląsku, na Pomorzu, w Poznaniu

Tablice rur żeliwnych

Całość zawiera ok. 530 str. tekstu nonparelowego (najmniejsze czcionki), w tem około 140 całostronicowych tablic liczbowych i 300 ilustracji.

Konto czekowe P. K. O. № 11020

ZAMÓWIENIE

Proszę o przesłanie mi za zaliczeniem pocztowym ..... egzemplarzy, »KALENDARZA TECHNICZNO-BUDOWLANEGO« na rok 1930 — 1931.

Cena 1 egzemplarza w oprawie płóciennej zł. 15.

Imię, nazwisko i dokładny adres wysyłającego

NAJWIĘKSZY I NAJPOCZYTNIEJSZY ORGAN FACHOWY

„ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO“

MIESIĘCZNIK ILUSTROWANY

Rok Wyd. 7-y.

Prenumerata roczna zł. 72.—

Konto czekowe P. K. O. 11020

**„DOMY MIESZKALNE FUNDUSZU KWATERUNKU
WOJSKOWEGO“**

SPRAWOZDANIE Z AKCJI BUDOWL F. K. W. TABLICE, GRAFIKONY,
WYKRESY, ANALIZY ROBÓT I KOSZTORYSY.

300 str. druku

Cena z przesyłką zł. 24

Konto czekowe P. K. O. 11020

WACŁAW CHYROSZ

**„STATYCZNIE OBLICZONE DŹWIGARY STROPOWE
I STROPY CEGLANO-BETONOWE (KLEINA) DLA
RÓŻNYCH ROZPIĘTOŚCI I OBCIĄŻEŃ“**

z uwzgl. przep. Min. Rob. Publ.

Cena z przesyłką zł. 11.50

Konto czekowe P. K. O. 11020

**ALBUM Powszechniej Wystawy Krajowej
w Poznaniu**

Cena z przesyłką zł. 8.—

Konto czekowe P. K. O. 11020

D R U K

Administracja miesięcznika

„ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO“

WARSZAWA
Wspólna 40.

Referat Delegacji Polskiej na VI Zjazd Federacji Inżynierów Słowiańskich

który odbędzie się w pierwszej połowie września b. r. w Paryżu.

1. Zadania inżynierów w Krajach słowiańskich na tle światowego kryzysu gospodarczego.

Wstęp.

Imieniem Polskiej Korporacji Narodowej FIS'a, mamy zaszczyt wyrazić szereg uwag i myśli o zadaniach inżyniera w krajach słowiańskich, jakie się wyłoniły na skutek kryzysu gospodarczego świata. Z uwagi na obszar tego tematu i trudność jego opanowania, najbardziej wskazaną i przez nas pożądaną będzie rzeczowa wymiana myśli członków Federacji, w tym przedmiocie, dotąd przez naukę mało zbadanym. Uwagi i spostrzeżenia nasze, powzięte pod kątem widzenia FIS'a, a oparte na materiale nam dostępnym, są rozwinięciem też, zawartych w referatach Polskiej Korporacji FIS'a, wygłoszonych na V Kongresie w Pradze dn. 21 czerwca 1930 r. oraz częściowo zasad, postawionych przez Federację Czechosłowacką i Delegację Jugosłowiańską FIS'a na I-ym Wszechświatowym Zjeździe Inżynierów w Tokio, (odnośnie do zadań ogólnych Federacji) na Komisji Nr. 1 Kongresu dla spraw ogólnotechnicznych.

W dalszym toku myśli, zaznaczywszy krótko przyczyny i objawy wszechświatowego kryzysu gospodarczego, zobrazujemy stan ekonomiczny krajów dotkniętych kryzysem, opiszemy przedsiębrane próby reorganizacji życia gospodarczego w Europie drogą reglamentacji ekonomicznych i kartelizacji przemysłu. Wyjaśniliśmy, jakie zasady gospodarczej organizacji nowoczesnego państwa uważamy za najbardziej wskazane, a także jak, naszym zdaniem, należy organizować całokształt gospodarki wszechświatowej, zamierzamy określić rolę inżynierów w dobie obecnej oraz w przyszłości, specjalnie podkreślając zadania inżyniera w Krajach Słowiańskich.

2. Rozwój wszechświatowego kryzysu gospodarczego

Główne etapy rozwoju światowego kryzysu gospodarczego są następujące:

Wojna światowa, powodując przymusowe bezrobocie wielu milionów zmobilizowanych w ciągu setek miliardów dni roboczych, straconych dla normalnej produkcji, zburzyła równowagę między produkcją a konsumpcją, stworzyła przerost przemysłu wojennego i namiastek, zniszczyła wiele narzędzi pracy i wytworzyła brak fachowców oraz kapitału, wydane na prowadzenie wojny, pozostawiając w spadku wzmoczone budżety państwowe, szkody wojenne, niepewność sytuacji, długi wojenne, wzrost ubezpieczeń socjal-

nych, bezrobocie obecne, inwalidów, zdemobilizowanych i depatryowanych spadek wydajności robotniczej oraz etatyzm (Stany Zjednoczone posiadały nawet wielką żeglugę handlową, która zbankrutowała). Nowopowstałe państwa, otoczone 20.000 km. nowych granic, odcięły się od dotychczasowych źródeł produkcji, idąc za ideą samowystarczalności.

Równocześnie nastąpiła i zmiana rozkładu kapitału i ognisk przemysłowych na całej kuli ziemskiej. Stany Zjednoczone z przedwojennego dłużnika Europy (4 miljardy dolarów) stały się wierzycielem Europy (22 miljardy dolarów), zaś rozpęd przemysłu, zwłaszcza amerykańskiego, osiągnął takie rozmiary, że możliwość światowa produkcji węgla, stali i nafty w r. 1930 przewyższyła o 30% światową możliwość konsumpcji. Sama Brazylja powiększyła po wojnie ilość zakładów przemysłowych z 3000 na 14000. Tymczasem kontynent europejski, zmuszony do inflacji, dzięki racjonalizacji życia gospodarczego, oddziedziczonego z wielkiej wojny (kartele i syndykaty), utrzymał wprawdzie swój poziom produkcji i konsumpcji, ale odciął się od eksportu Anglii i Ameryki t. j. krajów o stałej i wysokiej walucie i wysokiej stopie życiowej robotnika.

Równocześnie jednak i rynek sowiecki, a także i indyjsko-chiński wskutek zaburzeń politycznych przestał istnieć dla importu anglo-amerykańskiego.

Zatem kapitał światowy, nie widząc możliwości lokaty w przemyśle, zwrócił się do rolnictwa, zwłaszcza w Australji, dalej w Kanadzie, Argentynie, także Egipcie i t. d.) tak, że już w roku 1925 wyniósł wzrost światowej produkcji rolnej o 20% w stosunku do roku 1913, podczas gdy przyrost ludności tylko 5%, zaś roczny wzrost produkcji przemysłowej tylko 3%.

To „bankowe“ rolnictwo wywołało niesłychaną nadprodukcję i spadek cen zboża, przy równoczesnym dumpingu zbożowym sowieckim, rozdmuchanym zbytnio w prasie przez spekulantów zbożowych oraz przez fałszywą politykę w Polsce i Francji, politykę redukcji cen zboża dla utrzymania niskiego poziomu kosztów produkcji w kraju.

W rezultacie w r. 1930 ceny zboża spadły poniżej kosztów produkcji: w Stanach Zjednoczonych w roku 1929 zbankrutowało 642 banków, zajmujących się przeważnie pożyczkami drobnym fermom na zastaw zboża, a w roku 1930 — 1100 banków.

Podobnie spadły niesłychanie ceny wełny i bawełny, których nadprodukcję forsowały wielkie banki.

W rezultacie nastąpiło zubożenie drobnego rolnictwa, nie mogącego nabywać produktów przemysłowych, spadek katastrofalny wartości przemysłowych na giełdach, zastój produkcji przemysłowej i bezrobocie, wynoszące w Stanach Zjednoczonych, Anglii i Niemczech w r. 1930 zwyż 12 milionów, z rodzinami ponad 30 milionów osób.

W roku 1930 stwierdzono, że światowa cena produktów przemysłowych wzrosła o 28% w porównaniu z cenami przedwojennymi zaś koszty produkcji rolnej wzrosły o 42,7%, podczas gdy ceny produktów przemysłowych, potrzebnych dla rolnictwa, już na poziomie niższym były o 80% większe niż przed wojną.

Powyzszy kryzys powiększyło jeszcze przejście w latach ostatnich z waluty srebrnej na złotą w Chinach i Republikach Ame-

rykańskich co wywołało popyt na złoto i ostateczne zubożenie tych krajów, a także i Indji, których cały kapitał oparty był na srebrze a w ogólności dominjów angielskich, posiadających 80% światowego zapasu srebra.

Powyższy kryzys produkcji i konsumpcji wywołał tak wielki spadek cen zarówno wytworów przemysłu, jak i rolnictwa, że w rezultacie, skutkiem t. zw. rewaloryzacji, złoto zyskało w ostatnich pięciu latach około 33% swej dotychczasowej siły nabywczej.

Równocześnie znalazły się zapasy złota światowego wynoszące razem około 12 miliardów dolarów, w rękach tylko niewielu najbardziej uprzemysłowionych państw (40% Stany Zjednoczone, 20% Francja, 5,5% Anglja), wywołując głód złota i kapitału w krajach zubożałych rolniczych, pozbawionych koniecznych kapitałów obrotowych, zaś dalszy wzrost produkcji złota skutkiem wyczerpywania się pokładów, okazał się niemożliwy.

Obliczono, że w r. 1925 w Stanach Zjednoczonych pokrywał zapas złota tylko 6 i 3/4% obrotu pieniężnego i ogółu depozytów bankowych, zaś w Anglii zaledwie 5,18% i że w r. 1928 nawet w razie użycia całego złota światowego, wystarczyłoby go zaledwie na 5% pokrycie ogółu biletów i depozytów bankowych w świecie, zatem Podkomitet Złota, powołany w r. 1929 przez Komitet Finansowy Ligi Narodów stwierdził, że ceny są zależne od rozporządzalnej ilości złota, i że niedostateczna wytwórczość tego kruszcza pociąga za sobą spadek cen na długi okres, a zapowiedziany w roku bieżącym Kongres Dominjów Angielskich w Ottawie w Kanadzie ma zająć się kwestją bimonetalizmu t. j. użycia zarówno złota jak i srebra do pokrycia biletów banków emisyjnych.

Powyższy zbieg okoliczności, jak równocześnie nadmierne w niektórych dziedzinach inwestycje światowego kapitału, opartego na złocie, a znajdującego się w niedostatecznej ilości, owo wielkie „bankowe“ rolnictwo oraz deprecjacja srebra przez reformę walutową w Indjach, Chinach i Ameryce łacińskiej (razem prawie miliard mieszkańców), są to najbardziej charakterystyczne przyczyny obecnego przesilenia gospodarczego świata określone przez ekonomistów angielskich, jako „natury pieniężnej“, podczas gdy powszechnie się tłumaczy, że kryzys światowy gospodarczy jest zjawiskiem opartym na tle konjunkturalnem, odznaczającym się perjo-dycznym wzrostem i spadkiem konsumpcji.

Kryzys określają następujące zjawiska:

Nadprodukcja rolna wywołuje spadek cen niezorganizowanego rolnictwa niżej kosztów własnych, a zatem jego zubożenie oraz wstrzymanie się od zakupów przemysłowych. Stąd powstaje nadprodukcja przemysłowa. Przemysł lepiej zorganizowany (skartelizowany) redukuje swą produkcję, która staje się wskutek tego coraz mniej ekonomiczną oraz redukuje ceny wyrobów do granic możliwości.

Stąd powstają t. zw. nożyce cen między wytworami produkcji przemysłowej i rolnej t. j., że wyroby przemysłowe stają się za drogie dla rolnika.

Następuje spadek rentowności przemysłu, rolnictwa, a także i handlu, którego obroty się kureczą, zjadanie własnego kapitału, zadłużenie, wreszcie przejście placówek w inne ręce.

Równocześnie tworzy się bezrobocie a przez to i spadek konsumpcji wewnętrznej oraz powstaje obciążenie administracji państwa akcją ubezpieczenia społecznego przy spadku dochodów państwa.

Budżet państwa staje się nierealny a podatki nieściągalne.

Następuje spadek ogólnej stopy życiowej, zniechęcenie i ferment polityczny. Kapitał uwięziony w długoterminowych inwestycjach ginie dla obrotu, kapitał zaś wolny przechodzi kryzys zaufania, idąc tylko na zyskowne krótkoterminowe operacje lub nawet ucieka zagranicę (z Niemiec w 1930/31 r. za paroma nawrotami uciekło do 3 miliardów Mk. niem. zagranicę z powodu zaburzeń politycznych).

Tworzy się niesłychana rozpiętość stopy procentowej, krajów bogatych w złoto, max. 2% rocznie, nawet każą sobie chwilami płacić za przechowywanie kapitałów oraz ubogich w kapitał — 10% rocznie oficjalnie (stopa % pokątna niepomiernie wyższa).

Stan gospodarczy krajów, dotkniętych kryzysem można więc w ten sposób scharakteryzować:

1. organizacja i administracja państwowa, samorządowa oraz społeczna życia gospodarczego, a także i ustawodawstwo społeczne stają się za kosztowne i nie przystosowane do aktualnych zagadnień ekonomicznych;
2. rozdzwięk między przemysłem, rolnictwem, handlem i finansami z powodu braku jednolitego planu gospodarczego, braku ciągłości polityki gospodarczej oraz kapitałów obrotowych;
3. dumping gospodarczy, uprawiany zarówno przez upadające grupy wytwórczości, jak i całe państwa (Sowiety), by za wszelką cenę, choćby niżej kosztów własnych, zdobyć trochę gotówki, a zwłaszcza obcej waluty;
4. zmiana postępowania kapitału, który z produktywnego, t. j. popierającego produkcję i interesy państwa, na podstawie programu obliczonego na lata (kredyty długoterminowe) staje się spekulatywnym i szukającym tylko krótkoterminowych i lukratywnych interesów;
5. demoralizacja pracowników życia gospodarczego, niepewnych jutra, narażonych na bezrobocie, lichwę pieniężną i mieszkaniową, a przez to i wystawionych łatwiej na korpucję i wywrotową agitację.

3. Próby reorganizacji życia gospodarczego w Europie.

Wyżej wymienione objawy kryzysu wywołały reakcję społeczeństwa w całym świecie zarówno w dziedzinie ustawodawstwa gospodarczego, jak i międzynarodowych stosunków ekonomicznych. Wnet po wojnie (a w niektórych krajach nawet przed wojną) pojawiła się idea reglamentacji życia gospodarczego według jednolitego planu w celu zapewnienia czynnikom gospodarczym i technicznym należytego wpływu na ustawodawstwo.

Oto najważniejsze daty utworzenia instytucji gospodarki publicznej względnie uchwały ich utworzenia:

1890 Belgia — Conseil Supérieur de l'Industrie.

1907 Węgry — Krajowa Rada Przemysłowa.

- 1918 Rosja — Najwyższa Rada Gospodarki Ludowej — w konstytucji.
 1919 Niemcy — Samorząd Gospodarczy — w konstytucji.
 1919 Czechosłowacja — Rada Przyboczna dla Spraw Gospodarczych.
 1920 Niemcy — Tymczasowa Rada Gospodarki Państwa.
 1921 Jugosławia — Samorząd Gospodarczy — w konstytucji.
 1921 Polska — Samorząd Gospodarczy — w konstytucji.
 1922 Łotwa — Rada Gospodarcza.
 1922 Rumunia — Délégation Economique.
 1923 Włochy — Consiglio dell' Econome.
 1914 Hiszpania — Consejo de l'Econome Nacional.
 1927 Portugalja — Conselho Superior de Economja Nacional.
 1927 Turcja — Wysoka Rada Gospodarcza.
 1929 Finlandja — Komitet Gospodarski.
 1930 Anglja — Economic Adorsory Concil.

Tu dodajemy, że w Polsce jest już postanowionem utworzenie Najwyższej Izby Gospodarczej, że w Anglii zażądał wielki przemysł w roku 1930 utworzenia Wielkiej Rady Przemysłu i Handlu, złożonej z delegatów przemysłu i kupiectwa, że parlamentaryzm włoski jest wręcz reprezentacją fachowych grup społeczeństwa w pierwszym rządzie gospodarczych.

Pozatem kryzys wywołał szereg konferencji międzynarodowych, zwłaszcza Ligi Narodów, w celu rozwiązania zagadnienia. Tu wymienimy tylko najbardziej charakterystyczne daty i uchwały:

- w r. 1923 zawarto w Genewie Międzynarodową Konwencję o uproszczenie formalności celnych, w r. 1930 była specjalna Konferencja w Genewie w sprawie międzynarodowego rozejmu celnego dla częściowej choćby likwidacji barier celnych w powojennej Europie (bez rezultatu);
- w r. 1927 Międzynarodowa Konferencja Ekonomiczna w Genewie podniosła konieczność skrócenia wzrostu stawek celnych, wspólnej polityki cel wywozowych oraz w listopadzie 1927 r. zawarto Międzynarodową Konwencję o zniesieniu ograniczeń wywozu i przywozu, zalecając umowy zbiorowe państw, oraz międzynarodowe porozumienie w sprawie produkcji (przez kartele międzynarodowe).
- w r. 1930 luty. — Komisja Studjów dla Unji Europejskiej stwierdziła konieczność uzgodnienia całości kształtu zarządzeń i porozumień krajów eksportujących, importujących zboże, dalej konieczność organizacji sprzedaży zboża państw środkowej i wschodniej Europy i podziału kontyngentów zbożowych, korzystających z ulg celnych.
- w r. 1930 marzec. — W Genewie Międzynarodowa Konferencja Gospodarcza w sprawie zespolenia akcji gospodarczej stwierdziła:
- a) konieczność stabilizacji stosunków celnych,
  - b) że protekcjonizm agrarny państw przemysłowych wpłynął na kryzys rolny państw rolniczych, oraz

c) konieczność preferencji (ulg) celnych krajów rolniczych środkowej i wschodniej Europy, w krajach uprzemysłowionych, mimo sprzeciwu Stanów Zjednoczonych.

w r. 1930 maj. — Projekt Brianda na X Zgromadzeniu Ligi Narodów w sprawie Unji Europejskiej stwierdził konieczność opracowania jednolitego, programu polityki gospodarczej dla całej Europy, poczem sprawy te zostały przekazane specjalnej Komisji Studiów.

w r. 1930 sierpień. — Konferencje 8 Ministrów Rolnictwa Państw Środkowej, Wschodniej i Południowej Europy w Warszawie stwierdziła konieczność uzgodnienia polityki rolnej i racjonalizacji rolnej produkcji przy współudziale państw rolniczych, dalej konieczność utworzenia organizacji wymiany (handlu) zbożem, ulg celnych dla zboża europejskiego oraz międzynarodowego kredytu rolnego. Konferencja ta doprowadziła w r. 1930 w Bukareszcie do ustanowienia stałego Komitetu przedstawicieli państw rolniczych, reprezentowanych w Warszawie.

Dalsze Konferencje Ligi Narodów we wrześniu 1930 r. oraz II i III Konferencja Międzynarodowa w sprawie zespolenia akcji gospodarczej w listopadzie 1930 r. i marcu 1931 r. doprowadziły do wyjaśnienia konieczności dostosowania wzajemnego stosunków ekonomicznych krajów przemysłowych i rolniczych, dalej o konieczności racjonalizacji produkcji rolnej w Europie i w tym celu międzynarodowego kredytu rolnego.

Do uchwał tych dodała Polska swoje uwagi indywidualne o konieczności:

- a) układów wzajemnych państw posiadających nadwyżki zbożowe,
- b) ochrony przemysłowej państw słabo uprzemysłowionych,
- c) międzynarodowego rozdziału kapitałów,
- d) popierania emigracji państw rolniczych.

w r. 1931 w kwietniu. — W Belgradzie Stały Komitet Studiów Ekonomicznych Państw Środkowej i Wschodniej Europy, powołany przez Konferencję sierpniową 1930 r. w Warszawie, uchwalił dalszą współpracę państw rolniczych oraz dążenie do ulg celnych na zboże europejskie;

w r. 1921 w maju — W Genewie Komisja Studiów dla Związku Pan-europejskiego uchwaliła stworzyć Komisję Koordynacyjną w sprawach gospodarczych, program pracy dla Komitetu Zbożowego oraz Komitet dla spraw pożyczek międzynarodowych;

w r. 1931 w maju — Genewa — na Radzie Ligi Narodów przedłożony projekt Brianda, — stwierdzając zanik zdolności nabywczej państw, rolniczych, zażądał:

- a) preferencji celnej dla zboża europejskiego,
- b) stworzenia międzynarodowego kredytu rolnego,
- c) reglamentacji produkcji przemysłowej w Europie.

Równocześnie odbyło się w Genewie posiedzenie Stałego Komitetu Studiów Ekonomicznych Państw Bloku Agrarnego oraz Międzynarodowego Komitetu Zbożowego w sprawie realizacji preferencyj celnych dla zboża.

Jako wynik powyższych międzynarodowych konferencji i zabiegów trzeba wymienić:

1. Bank Rozrachunków Międzynarodowych, utworzony w roku 1930, mający na celu uskutecznienie międzynarodowych przelewów kapitału,
2. Bank Kredytu Rolnego, otwarty niedawno w Bazylei oraz
3. Międzynarodowy Bank Hipoteczny Rolny, uchwalony przez Ligę Narodów, który ma być zorganizowany jeszcze w roku 1931 dla długoterminowych kredytów rolnych.

Oprócz powyższych zabiegów zbożowych należy podnieść cały szereg innych bardzo poważnych akcji międzynarodowych, mających na celu wspólnotę gospodarczą, racjonalizację produkcji lub też ugruntowanie rynku eksportowego dla wymiany towarów. Tak np. na skutek wniosków Federacji Przemysłu Brytyjskiego, domagającego się cel ochronnych dla dominjum oraz preferencji celnej dla krajów w ten sposób zablokowanych "dla umożliwienia racjonalizacji przemysłu oraz organizacji nowych gałęzi przemysłu, któreby wchłonęły nadwyżkę sił robotniczych" — oraz na wniosek Banków angielskich, domagających się ochrony rynku wewnętrznego, rząd angielski na konferencji Imperjum Brytyjskiego w r. 1930 postawił wniosek utworzenia wspólnego obszaru celnego (10% ad valorem) z całego dominjum angielskiego, opartego na zasadzie protekcjonizmu celnego i wzajemnej preferencji, co częściowo zostało przyjęte.

Na skutek nacisku Kół decydujących oraz złej konjunktury rolnej ma być w roku 1932 zlikwidowana większa ilość gospodarstw rolnych finansowanych przez Banki, w Australji — przez co obszar zasiewów zmniejszy się o 30% i w Argentynie i w Kanadzie (zmniejszy się też o 10%).

Państwo Polskie, biorąc od lat współdział w powyższych międzynarodowych akcjach, dla walki z kryzysem, zwłaszcza w Konferencji Sierpniowej 1930 r. w Warszawie, którą Polska zainicjowała, poczyniło i na swoim gruncie liczne zarządzenia, mające na celu uregulowania stosunków ekonomicznych oraz poparcie eksportu zwłaszcza produktów rolnych.

Ale i przemysł bronił swych pozycji przez łączenie się w potężne kartele i związki, normujące ceny i produkcję.

Postępująca kartelizacja przemysłu w Anglii okazała się tak silną, że w roku 1930 został utworzony „Departament Przemysłowy” przy Premierze dla spraw racjonalizacji i reorganizacji życia gospodarczego, zaś prasa angielska domaga się obecnie wręcz dyktatury gospodarczej, zaś Bill angielskiego Ministerstwa Rolnictwa z roku 1930 o obrocie produktami rolnymi zażądał wręcz przymusowej kartelizacji handlu płodami rolniczemi.

Również Francja i Belgja wykazały w roku 1930/31 niezwykłą dalszą aktywność w ruchu kartelowym.

Ta sama idea jednolitego planu w administracji techniczno-gospodarczej państwa zaczyna również być realizowaną. Zaznacze tylko, że Niemcy i Włochy mają już Ministerstwa Gospodarki Narodowej, zaś Niemcy posiadają jednolite Ministerstwo Komunikacji i Techniki, obejmujące całość zagadnień komunikacyjnych i robót publicznych.

Rozwój zaś karteli, jako czynników regulujących życie gospodarcze (przy ingerencji państwa) dowodzą następujące fakty:

Wiadomo, że obecna organizacja ekonomiczna zarówno Włoch, Niemiec, jak i Sowietów polega tylko na konsekwentnym rozwoju karteli, pracujących według jednolitego programu (Rosja-Piatiletka) W Niemczech, które już przed wojną posiadały 380 karteli przemysłowych i kupieckich, nowa ustawa kartelowa (projekt) przewiduje nawet przymusową kartelizację.

Zjazd prawników niemieckich z roku 1930 w Salzburgu uznał za konieczną ingerencję Państwa nad kartelami, ze względu na ich coraz wyższe znaczenie w organizacji społecznej Państwa. Zaś obecnie opracowany podatek kryzysowy (Krisensteuer) ma na celu popieranie niektórych działów skartelizowanej gospodarki narodowej, potrzebnej dla ogólnego planu.

4. Zasady organizacji gospodarczej państwa nowożytnego oraz całokształtu gospodarki wszechświatowej.

Wyżej przytoczone międzynarodowe konwencje i konferencje oraz porozumienie państw (dominów) w celu zwalczania kryzysu gospodarczego, stwierdzają bezpośrednio lub pośrednio:

1. Konieczność zespolenia akcji gospodarczej świata t. j. nierozdzielność zagadnień produkcji (przemysłowej i rolnej), konsumpcji, obrotu towarowego (t. j. handlu i komunikacji), kapitałów (kredytów i spraw robotniczych (emigracji, oraz ustawodawstwa społecznego), w celu umożliwienia ustalenia jednolitego planu gospodarczego (przy wzajemnem dostosowaniu stosunków ekonomicznych krajów przemysłowych i rolniczych) — narazie przynajmniej choćby dla Europy.

2. Plan ten polegać musi na zasadach nauki technicznej naukowej organizacji pracy, standaryzacji, normalizacji, a więc na racjonalizacji wszystkich elementów życia gospodarczego, a w szczególności na racjonalizacji (i rentowności) produkcji i obrotu towarowego (zwłaszcza eksportu), oraz konsumpcji, dalej na celowych wzajemnych ułatwieniach i ulgach celnych, komunikacyjnych państw przemysłowych i rolniczych, — (przy stabilizacji stosunków celnych), na jednolitej polityce i organizacji użycia kapitałów i kredytów oraz rak roboczych (sprawy społeczne i emigracyjne), przy zastosowaniu ochrony celnej produkcji państw słabszych, niezbędnej dla ich samodzielności (minimalny przemysł krajów rolniczych i t. d.).

3. Realizacja powyższego planu wymaga:

a) porozumień zarówno poszczególnych państw zainteresowanych (umowy regionalne), względnie karteli (przemysłowych lub rolniczych) tychże państw, jak i umów zbiorowych kolektywnych państw (Unia Paneuropejska, Blok Państw Agrarnych Środkowej i Wschodniej Europy, Bloki Państwowe Regionalne), jak i karteli (kartele międzynarodowe) w sprawie finansowania, reglamentacji oraz obrotu (wymiany) produkcji oraz wzajemnych koniecznych ulg celnych (preferencyj celnych),

b) stałą współpracę związanych ze sobą czynników gospodarczych państwowych i społecznych w celu prowadzenia jednolitej i przewidującej polityki gospodarczej światowej.

Zaznaczyć należy, że dla osiągnięcia tychże celów niezbędnym również jest:

4. przekształcenie organizacji i administracji państw, samorządów i społecznych organizacji gospodarczych, według jednolitego planu i zasad technicznych, przy przyznaniu czynnikom gospodarczo-technicznym należytego wpływu na ustawodawstwo państwowe (parlamentaryzm i samorząd gospodarczy).

Jasnym jest, że przy ujęciu spraw gospodarczych świata z powyższego punktu widzenia: racjonalizacji technicznej i celowości programowej, musi się też zaliczyć do powyższych światowych konferencji gospodarczych także i Wszechświatowe Zjazdy Inżynierów (Tokio 1929) oraz Światowe Kongresy Energetyczne (ostatnio Berlin 1930), gdyż dopiero wyniki kwalifikacji i metodycznej pracy inżynierów mogą umożliwić postawienie programu gospodarki światowej jak i jego realizację.

Powyższe wnioski odnoszące się do techniczno-gospodarczej odbudowy świata dla zwalczania kryzysu określają równocześnie rolę, jaką inżynierowie, a więc i inżynierowie należący do FIS'a winni odegrać w zwalczaniu kryzysu gospodarczego.

5. Znaczenie działalności inżyniera dla zwalczania Kryzysu gospodarczego.

Realizacja podanego planu nie jest rzeczą łatwą, powiedzieć można jest rzeczą niesłychanie trudną, bo wymaga wręcz rozszerzenia roli inżynierów w organizacji świata i przywrócenia im należnego stanowiska, jako organizatorom życia gospodarczego. O ile inżynierowie zdobędą się na tyle koniecznej woli i wysiłku, że zrozumiałwszy swe obowiązki ludzkości, potrafią okazać się jednostkami prawdziwie czynnymi i twórczymi w życiu gospodarczym, jako inżynierowie ekonomiści, wtedy powtórzenie się podobnego kryzysu światowego gospodarczego, jak obecny, będzie rzeczą wykluczoną.

6. Obecna rola inżynierów w gospodarce państw i narodu.

Tymczasem rzeczywistość zadaje temu kłam.

Życie nowoczesne zepchnęło inżyniera z tej roli, do której posiada on jedyne kwalifikacje i uzależniło go niemal wszędzie i w zupełności od kapitału, który jest tylko jednym z czynników ekonomicznych.

Dziś organizacją życia gospodarczego zajmują się zamiast inżynierów tak zw. ekonomiści t. j. jednostki, posiadające wszelkie inne kwalifikacje, prócz technicznych, a zatem nie umiejący sobie dać rady w zawilszych sytuacjach, czego dowodem jest choćby obecny kryzys gospodarczy świata.

Wynikiem powyższego stanu rzeczy jest, że inżynierowie nie posiadają obecnie również należytego wpływu ani na społeczną, ani

na gospodarczą, ani też na administracyjną organizację Państwa i że ciała ustawodawcze, mimo przeważnie zupełnego braku odpowiednich kwalifikacji, decydują o wszelkich sprawach gospodarczo-technicznych, do których powinni być jedynie inżynierowie powołani.

7. Rola inżynierów w przyszłości jako kierowników gospodarki poszczególnych państw i wszechświata.

Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że inżynier, który jest właściwym twórcą, pomnożycielem majątku narodowego, powinien być czynnikiem decydującym w gospodarstwie narodowym świata, gdyż całość tego zagadnienia, obejmującego produkcję przemysłową i rolniczą, obrót towarów (handel i komunikację) i narzędzi pracy (urządzenia techniczne, personel i kapitał) może objąć należycie tylko inżynier; tylko wyszkolenie zawodowe inżynierów, oparte na wiadomościach technicznych i metodzie pracy (zasady standaryzacji, normalizacji i naukowej organizacji) dają im możliwość zorientowania się w całości zagadnienia gospodarczo-technicznego świata, wynaleźć błędy, ułożyć plan konsekwentny i wprowadzić go w życie.

Stan powyższy nasuwa zatem konieczność:

- a) ujęcie przez inżynierów spraw ekonomicznych (podobnie, jak lekarze — sprawy higieny), aby pojęcie ekonomisty kryło się z pojęciem osoby, kompetentnej w należyтым stopniu i w sprawach technicznych;
- b) uzyskanie przez inżynierów należytego wpływu na społeczną organizację Państwa przez sprężyste zawodowe organizacje, w imię obowiązku społecznego, także we wszelkich sprawach natury ogólnopństwowej i gospodarczej jak np. obecny kryzys;
- c) przystosowanie organizacji życia gospodarczego do podstawowych zasad nowoczesnej techniki, t. j. należyte powiązanie poszczególnych grup ekonomicznych, jak koncerny, trusty, syndykaty przemysłowo-rolnicze, komunikacyjne, handlowe i t. d. dla umożliwienia mu współpracy podług jednolitego planu gospodarczego wewnątrz i nazewnątrz Państwa;
- d) przystosowanie administracji gospodarczej Państwa do podstawowych zasad techniki w celu należytego skoncentrowania dotąd rozdzielonych między różne władze elementów życia gospodarczego. W tym celu należałoby stworzyć **Institut Gospodarki Narodowej**, jako niepodległy organ, mający na celu wprowadzenie w życie praktycznych prawd i zasad technicznych, opracowanych w instytucjach naukowych. Institut taki, opierając się o Okręgowe Rady Gospodarcze, w których zasiadałoby przedstawiciele przemysłu, rolnictwa, handlu, pracy, finansów, byłby ekspozyturą idei twórczych społeczeństwa i źródłem natchnienia dla Ministerstw resortowych: Min. Przemysłu i Handlu, Min. Rolnictwa, Min. Komunikacji i Min. Spraw Technicznych.
- e) Jednocześnie z kompetencji parlamentu ogólnego wydzielonym być winno ustawodawstwo w dziedzinie czysto-gospodarczej i przekazane Institutowi Gospodarki Narodowej, w którym inżynierowie winni mieć zapewniony głos przeważający.

8. Wniosek Korporacji Polskiej.

utworzenia stałych Komisyj Ekonomicznych przy Korporacjach Narodowych F. I. S.'a dla studjowania gospodarki swego kraju, Europy i wszechświata.

Wymieniając powyższe zasady naczelne, niezbędne do należytego ustosunkowania się inżynierów do życia ekonomicznego, musimy z całym naciskiem podkreślić konieczność studjów ekonomicznych oraz badań aktualnego życia ekonomicznego przez inżynierów należących do FIS'a, gdyż tylko należyte przystosowanie zasad technicznych oraz doświadczenia wiedzy technicznej do całokształtu życia ekonomicznego narodu i państwa może umożliwić znalezienie wyjścia z obecnego zamętu gospodarczego. Względę powyższe uzasadniają konieczność utworzenia w łonie Korporacyj Narodowych FIS'a **stałych komisyj dla spraw ekonomicznych**, w celu konsekwentnego realizowania powyższych zasad w wzajemnym kontakcie.

9. Zakres działania Komisji.

Komisje powyższe dążyć powinny do utworzenia w każdym kraju Słowiańskim **Narodowych Instytutów Gospodarki Narodowej**, opartych o Związki Inżynierskie i pracujących według wspólnego i jednolitego programu, które przez Rady Okręgowe Gospodarcze współpracowałyby na polu gospodarczym.

Uzasadniając powyższe postulaty zaznaczamy, że uzyskanie przez inżynierów głębokiej znajomości życia ekonomicznego przez stosowną organizację uczelni technicznych oraz dalsze intensywne samokształcenie się, jest koniecznem, aby umożliwić inżynierom wyzyskanie swej wiedzy oraz posiadanego wpływu i stanowiska w społeczeństwie dla przeprowadzenia reorganizacji całkowitego życia gospodarczego państwa, a równocześnie i administracji państwowej i samorządowej, według jednolitego planu, opartego na celowości i racjonalizacji.

SPROSTOWANIE.

W numerze 25 Wiadomości z dnia 4 sierpnia b. r. w protokule XIII Zjazdu Delegatów Z. P. Z. T.:

Na stronnicy A—80 wiersz 5 od dołu i następnie omyłkowo w druku przepuszczono nazwisko jednego z członków Komisji Matki p. Ignacego Kaczmarka, delegata Stow. Techników w Poznaniu co niniejszem Redakcja uzupełnia.

Na stronnicy A—86 skażono treść uchwały Zjazdu co do wniosków Kujawskiego Stowarzyszenia Techników w sprawie ochrony tytułu inżyniera i technika gdzie zamiast wierszy 17 i 16 od dołu „W rezultacie obydwu wniosków...” winno być: Zjazd uchwalił treść wniosków zgłoszonych rozesać w okólniku Stowarzyszeniom i sprawę wnieść na przyszły Zjazd.

KOMITET BIBLIOTECZNY STOW. TECHNIKÓW POLSKICH W WARSZAWIE

podaje do wiadomości i użytku członków

SPIS KSIĄŻEK

017.1 (Stow. Tech.)

nabytych i ofiarowanych Bibliotece Stow. od dnia 1 I. 1931 roku.

(Ciąg dalszy)

- B. S. T. 620.07+600.7
Nr. inw. 8715
HUETIE.
Hütte des Ingenieurs Taschenbuch. Herausgegeben vom akadem. Verein Hütte, E. V. in Berlin. 26-te neubearbeitete Auflage. Band I.
Berlin 1931. (XX+1199).
- B. S. T. 389.6+658.616
Nr. inw. 8716
D. I. N.
Din Normenblattverzeichnis. Stand der Normung Frühjahr 1931. Deutscher Normenausschuss.
Berlin 1931. (310).
- B. S. T. 532.5+628.15+681.121
Nr. inw. 8717
GŁÓWNY URZĄD MIAR.
Podręcznik dla sprawdzających wodomierze. Tom I. Wybrane działy hydro-mechaniki w przystępnym zarwie. (Inż. mech. Adam Tadeusz Troskoleński).
Warszawa 1931. (XX+455).
- B. S. T. 690.5+624.05+657.47+
Nr. inw. 8718 +338.58
PODRĘCZNIK.
Podręcznik do obliczania kosztów robót budowlanych. Tom II. (Nakładem Komitetu Redakcyjnego).
Warszawa 1927-1930. (505+XII).
- B. S. T. 690.5+624.05+657.47+
Nr. inw. 8719 +338.58
PODRĘCZNIK.
Podręcznik do obliczania kosztów robót budowlanych. Tom III. (Nakładem Komitetu Redakcyjnego).
Warszawa 1930-1931. (276+X).
- B. S. T. 656.8+383+654.1
Nr. inw. 8720-I-II
SCHWAIGHOFER H. Dr. Ing.
Post-Betriebsmechanik. Band I-II.
München - Halle 1927. (XXIII + 428) + (XXIII+438+16 Tafeln).
- B. S. T. 770
Nr. inw. 8721
VITH FRITZ.
Leica Handbuch.
Wetzlar-Koblenz 1930. (320).
- B. S. T. 063+629.113+656.4+656.3+
Nr. inw. 8722 +621.33+388+625.62
SPRAWOZDANIE.
Sprawozdanie z Kongresu Międzynarodowego, poświęconego sprawom tramwajownictwa, kolejnictwa dojazdowego i ruchu autobusowego, odbitego w Warszawie, dnia 30.VI. - 7.VII. 1930 roku.
Warszawa 1931. (97).
- B. S. T. 621.18+621.13+662.6
Nr. inw. 8723
FELSZ STANISŁAW inż.
Gospodarka ciepła na parowozie i w kotłowni. Podręcznik dla drużyn parowozowych i mechaników ruchu.
Warszawa 1929. (X+244).
- B. S. T. 310+660+016
Nr. inw. 8824
INFORMATOR.
Informator chemiczny wydany nakładem Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej.
Warszawa 1931. (222).
- B. S. T. 03+621.3(03)
Nr. inw. 8725
WYSOCKI STANISŁAW inż.
Opisowy słownik elektryczny ze skorowidzem niemiecko-polskim.
Warszawa 1917. (24).
- B. S. T. 535.24+771.534.5+778
Nr. inw. 8726
MOREAU GEORGES.
La sensitométrie photographique et ses applications.
Paris 1928. (VI+303).
- B. S. T. 158.1+658.311.5+331.826
Nr. inw. 8727
BAUMGARTEN FRANCISZKA dr.
Badania uzdolnień zawodowych. (Przełożony z niemieckiego Saloni Juljusz).
Lwów - Warszawa 1930. (VIII+288).
- B. S. T. 158.1+371.3+005
Nr. inw. 8728
JOTEYKO J.
Metoda testów umysłowych i jej wartość naukowa.
Lwów - Warszawa 1930. (272).

KATALOG

KSIĄŻEK, CZASOPISM
I ODDZIELNYCH
BROSZUR z DZIEDZIN

„POLSKIEJ TECHNIKI”

WYDANYCH OD ROKU 1918 DO 31 GRUDNIA 1928

UKAZAŁ SIĘ
Z DRUKU NAKŁADEM
Z W I Ą Z K U
POLSKICH ZRZESZ.
TECHNICZNYCH

Niniejszem zawiadamiamy, iż podjęliśmy sprzedaż
CEMENTU SPECJALNEGO MARKI

„S. S.”

**produkowanego przez cementownię „WIEK” w Zawierciu
na zasadzie patentu Nr. 5420 prof. Dr. H. Kühla.**

Cement ten dzięki bardzo wysokim początkowym wytrzymałościom prawie nie ustępuje cementom glinowym (bauksytowym) i bardzo korzystnie je zastępuje dzięki całemu szeregowi swych cennych własności.

Możność skrócenia do minimum czasu potrzebnego na wiązanie przy jednocześnie otrzymywanych wysokich wytrzymałościach spowodowała szerokie zastosowanie tego cementu zamiast glinowego w krajach zachodniej Europy i w Stanach Zjednoczonych.

Przy zastosowaniu patentu prof. Kühla udało się cenę ofiarowanego przez nas cementu znacznie obniżyć w stosunku do cen cementów glinowych.

Na żądanie przesyłamy prospekty cementu marki „S. S.”

CENTROCEMNT
Spółka z ogr. odp.
Warszawa, Moniuszki Nr. 1-a.

PRZETARG OFERTOWY

10 OKRĘGOWY URZĄD BUDOWNICTWA W PRZEMYSŁU ogłasza publiczny nieograniczony przetarg ofertowy na budowę strzelnicy szkolnej w Drochobyczu.

Do oferty należy dołączyć kwit Kasy Skarbowej na złożone wadium w wysokości 3% od kwoty oferowanej. Otwarcie ofert odbędzie się dnia 2 września 1931 r. o godz. 11-ej. w 10 Okręg.

Urządzie Bud. w Przemyśle ul. Mickiewicza 44.

Bliższych informacji można zasięgnąć w Okr. Urzędzie Bud. w godzinach urzędowych, gdzie też można otrzymać za zwrotem kosztów druki kosztorysowe na których wyłącznie składać należy oferty. —

Kierownik 10 Okr. Urzędu Bud.
(-) INŻ. ALOJZY TROJANOWSKI.

P R Z E T A R G

10 Okr. URZĄD BUDOWNICTWA w PRZEMYSŁU ogłasza nieograniczony przetarg ofertowy na budowę budynku kuchni pułkowej dla 2 p. p. w Sandomierzu.

Termin otwarcia ofert dnia 20 sierpnia 1931 r. godzina 10-ta.

Do oferty należy dołączyć kwit Kasy Skarbowej na złożone wadium w wysokości 2.000 zł.

Bliższych informacji udziela referat teczniczy 10 Okręgowego Urzędu Bud. w godzinach urzędowych, gdzie można nabyć druki ofertowe za zwrotem kosztów.

Zastrzega się dowolny wybór oferenta i dowolne pomniejszenie lub powiększenie robót. —

Kierownik

(-) Inż. ALOJZY TROJANOWSKI

Kredyt na kupno maszyn betoniarskich.

Związek Polskich Fabryk Cementu uzyskał w krajowych fabrykach dogodny kredyt na kupno maszyn do wyrobu dachówki, pustaków i kręgów betonowych. Kredyt ten jest wekslowy, bezprocentowy, dwuletni, z tem, że pierwsza rata płatna jest dopiero po 6 miesiącach. Wiadomość ta jest niewątpliwie ważną nie tylko dla właścicieli betoniarni, ale i dla przedsiębiorstw budowlanych, które dzięki temu kredytowi będą mogły wytwarzać we własnym zakresie tanie wyroby betonowe. W najbliższym czasie przewiduje się rozszerzenie kredytu na inne jeszcze maszyny.

ZWIĄZEK POLSKICH FABRYK PORTLAND CEMENTU
Warszawa Czackiego 1.
Inż. Jerzy Nechay.